Մ Ե Ղ Ո Ւ

7ր ՏԱՐԻ Թ· 191 — ՀԱՆԴԷՍ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ — 5 ՄԱՐՏ 1863

Ինչ որ խմբագրութեան և տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀՈՎՍԷԵԱՆՑ, Ղալաթիա, փողոց Լօնկմանըլար, թիւ 55։ —Անվճար նամակ կամ ծրար կը մերժուի։

Օրագիրը ամեն շաբթու երեքշաբթի օրերը կը հրատարակվի։

Գին տարեկան 120 ղուռուշ արծաթ. — վեցամսեայ 70. — եռամսեայ 40. մէկ թիւը 4 ղուռուշ. դուրս Խբրկուած Օրագրոց ճամբու ծախքը ընդունողին վրայ է։ — Յանուցման տողը 1 ղուռուշ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՎԻՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս դրասենեակը, Մեծ—Նոր—Խանի վերի դուռը թիւ 2։

ՋՄԻՒՒՆԻՈ Տեարց Աւետիքեան եղբարց վաճառատունը և ՕԱՂԻԿ Հանդէսին գրասենեակը։—ՏՐԱՊԻԶՈՆ Խաչատուր աղա Էլմասեանի գրասենեակը։

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՄԷՋ

Ամուսնութիւնը կնկան բնական վիճակն է, այն վիճակը՝ որուն մէջ աւելի երջանկութիւն կրնայ ունենալ։

Ամեն այն բան որ զինքն այս վիճակէն դուրս կը կեցնէ՝ անկարգ է, իրեն էութեանը մէջ խորհուրդին կը ձգէ ու ընկերական հաւասարակշռութեան կը վնասէ։ Ուստի ամուսնութիւնը սաստիկ խիստ կարևոր բան մը ըլլալով պէտք է որ լաւ պայմաններու մէջ հաստատուի ու առնաճանր երաշխաւորութիւններով շրջապատի։ Ըսել հարկ չէ թէ հարկաւոր է որ ամուսնացելոց բարօրութիւնը միշտ նկատելու են ծնողք, միշտ առաջուց ղղուշանալու են որ հարսին անոնց մէջ բաժանում մը չըլլայ։

Դժբաղդաբար օր օրի աստր հակառակը կը տեսնենք, ամուսնութիւնք սոսկալ թերեւօրէն ու աճապարանօք տեղի կունենան։ Ծնողաց ա՛ժենևին հոգը չէ եթէ ամուսնացելոց մէջ վայելչութեան և բնաւորութեան միակերպութիւն չըլլայ, այն միակերպութիւնը՝ որով երջանիկ կրնան ըլլալ այն երկու էակները որոնք իրենց կեանքը մէկտեղ պիտի անցնեն։ Իրարու համար սէր մը ծնուցանելու մտածող չի կայ, վասն զի սէրը չէ հիմակուան ամուսնութեանց առարկան, այլ աղգատոհմական նմանութիւնը, հարստութիւնը և ընկերական վիճակն է։ Նիւթական շահուց, հանգստութեան, փառասիրութեան եաւէ ըլլոզ խիստ շատ կայ, ու ըզգացմանց նկատող խիստ քիչ։ Ա՛յս սովորութենէն ան կը հետևի որ ամուսնութիւնը ոչ թէ միութիւն կրնայ ըսվիլ այլ առևտրական ընկերութիւն մը։

Ծնողք հարսանեայ մէկ քանի օր ճաշացած մի միայն իրենց աղջկանց տանելիք օժիտով կըզբաղին, և հարսնցուներն ալ միմիայն պոռնկանոցն ու ականակալ զարդերու կատաղի խելքերնին և գրեթէ բնաւ միտացուին, ինչու որ աղջկանց համար՝ ամուսնութիւն ըսելը զարդ ըսել է։ միութեան էն ծանր կողմը այս է հարսերու համար։ իսկ իր ծնողաց համար միտացին հարստութիւնը, տնական վիճակը ու ատիճանն է։ Ոչ ծնողք և ոչ հարսնցուն՝ միտացուին ապրելու եղանակին, անձնական հանգամանացը ու բնաւորութեանը վրայ կը խորհին. եթէ երիտասարդական սխալմանց մէջ ըզտնուեր է; ծնողք կ'ըսեն որ անառակ մը կարդուի նէ՝ աղէկ էրիկ կ'ըլլայ. եթէ անձի և խելացի կողմանէ հիւանդ է կանխահաս ծերուկ մի է, պաղ ու տխուր մէկն է, անոր ընթացքին կանոնաւորութիւնը կը գովեն։ եթէ խելացի ըլլայ՝ կը պարծենան, ու եթէ չիմար և ագէտ մէկն ըլլայ՝ բարեմիտ և գործունեայ կանուանեն. իրենց աղջկան տարիքին վայելուչ տարիք մը ուզեն կամ ոչ սիրով կ'ընդունին, ծեր է նէ՝ շատ փորձառու է հարստութիւնը ձեռքին մէջ

օրէ օր արդասաւոր կ'ըլլայ կ'ըսեն. երիտասարդ է նէ՝ գործունեայ ու աշխատասէր է. վերջապէս վիճակագրութիւնն ինչ և ալ ըլլայ՝ ծնողք կ'ընդունին զայն, բաւական է որ հարստութիւն ու փայլուն վիճակ մ'ունենայ։

Կրնայ ըլլալ որ աղջիկնին իր նշանածէն զարչի, ասիկայ ծնողաց հոգ է. հարո՞ստ է նէ. կրնայ ըլլալ որ աղջիկնին անկէ գարչելով ուրիշ մը սիրէ, ի՞նչ կ'ըլլայ, միթէ հարուստ չէ պիտի՞ ըլլայ։ Ի՞նչ պէտք է սիրտը ու հոգին նայիլ, այսօրուան ամուսնութիւնը զգացման խնդիր մը չէ, այլ շահու խնդիր է։ Ծնողք կը խորհին որ իրենց աղջիկը լաւ կրթուած ըլլալով այլը ինչ ալ ըլլայ կրնայ սիրել, ու այս խորհրդածութեամբ իրենց խիղճը կը հանդարտեցնեն։ Կարելի է որ ծնողք՝ այս տեսակ միութեան մը անբարոյական հետեւանքն ալ դուշակեն երբեմն. բայց եթէ աղջիկնին մէկ կողմէ դժբաղդ պիտի ըլլայ, միւս կողմէ կարգուելէ վերջը ազատ չէ՞... բաւական է որ ձայն չելլէ դուրս կ'ըսեն։

Ի՞նչ սոսկալի ապականութիւն.... Ո՛վ խոստմանն սրբութիւն, ո՛վ ամուսնական կապի յարգանք, ի՞նչ եղաք, ո՞ւր էք։

Ծնո՛ղք, դուք կը տարաձայնէք որ աղջիկնիդ բարեպաշտութեան մէջ պիտի մեծցընէք ու պահէք, ինչո՞ւ համար ձեր իրենց սորվեցուցած սկզբանց հակառակ կարգած առնիդ սը սէլ կը սորվեցնէք իրեն՝ հարկադրելով որ սուրբ սեղանին առջև երդում ընէ սիրելու այն՝ զոր չի պիտի կրնայ սիրել. դուք քրիստոնէական պատուիրանաց դէմ կը դործէք, երբ խեղճ աղջիկը՝ ի հարկէ սոխպեալ՝ շքեղութիւններուն այն երդումները կ'ընէ զորոնք իր սիրտը չի կրնար վաւերացնել։ Աստուածասէր կը ցըցուներ ինքզինքիդ ու աղջիկնուդ կը սորվեցընէք Աստուծոյ և մարդկանց առել ու ամբարշտութեան և երդմնազանցութեան կը վարժեցնէք զինքը։ Ամուսնութեան պաշտպան ու չատագով կ'ըլլաք, կը բարկանաք եթէ անոր համար դէշ խօսող մը ըլլայ, և ահա դուք էք որ կը պղտիկցընէք զա և կ'աղարտէք զայն՝ այն սուրբ միութիւնը սակի վոխանակելով....

Թող չը կարծուի որ մարդկային ընկերութեան ամեն կարգին մէջ ալ ամուսնութիւնն այսպէս չըլլայ։ Բարձր կարգին մէջ՝ գեղացոյն համար անտարբերութիւն մը սիրած է, և այս կարգին մէջ ա՛չ միայն սակի այլ ասոնցմանի ալ խնդիր կայ. Քիչ շատ հասարակ ժողովուրդին մէջ է որ ամուսնացելոց սէրը կը բնաւուի, ուրիշ կարգերու մէջ միայն շահն է մոռցուողը։ Ա՛յս գէշութեանց քով ուրիշ գէշութիւն մ'ալ կայ որ մոռնալու չէ, ընդհանրապէս երիկ մարդը ամեն բան ընելէ և տաղտկանալէ վերջը կ'ամուսնանայ որ խաղաղութիւն մը գըտնէ, մինչդեռ կինը տակաւին բան մ'ալ զգացած չէ, բան մ'ալ հասկցած չէ. ասոր համար կեանքը նոր պիտի սկսի, իսկ առաջինին համար պիտի վերջանայ։

Գիտենք թէ ի՞նչ եղանակաւ կը կատարուին այս երկու անհաւասար հակայ մէջ ամուսնութիւնը և ի՞նչ նախապատրաստութիւններ կըլլան։ Կարգուելու աղջկան մայրը՝ ասդիս անդին տուները կը պտտցնէ զայն ու կը պատուիրէ որ չատ չի խօսի ծանր կենայ. այն տուներուն մէջ գտնուողները աղջկան հանգամանքները, հանճարը կը գովեն. մայրը իր աղջիկը ապրանքի մը պէս կը ցուցընէ, որն որ աւելի վճարողին պիտի տայ։ Ցետոյ եթէ մէկը գայ ու մէկուն համար աղջիկնին ուզէ, ծնողք խիստ մեծ քաղաքագէտի մը նման կը վարուին, ոչ խօսք կուտան և ոչ ալ կը մերժեն. ասդիս անդին մանչուն վրայ տեղեկութիւններ կ'առնուն և երբոր տալ ուզեն պաշտօնական դեսպանութիւն մը կ'ընդունին ու այսպէս գործը կը լճնայ՝ եթէ շահու խնդիրքէն արդելք մը չելլայ։

Իսկ աղջիկը պիտի կրնայ իրեն իրրև այլ ներկայացածնուն վրայ համակրութիւն ունենալ, ատի մոռցող չ'կայ ու շատ հեղ պինքն ուզող ըլլալն անդամ չ'են իմաց տար իրեն։ Կ'սպասեն որ ամկարկութիւնը լճնայ, ու ան ատեն մայրը կուգայ իրեն կը պատուիրէ որ լաւ մը զարդարուի ու իր նշանածին երևցած ատենը շնորհալի դէմք մը ցըցունէ։

Ո՛հ, մեր դարուս մէջ կինն այնչափ ցածցած է որ մարդուս սիրտը կը զայրացընէ։ Ինչ կերպով ալ լճնցած ըլլայ սակարկութիւնը, երբ կին մը ուրիշի մը կամքը իր չը սիրած մարդուն կը տրուի, անոր անձը այն մարդուն ծախել ուզած կ'ըլլայ և ոչ թէ անոր հետ ամուսնացնել։ Եւ արդեօք մը օրինօք է որ Աստուծոյ ըսաեղծած մէկ հոգին այս կերպով կը տնօրինեն։ Թէ Աստուծոյ և թէ մարդկային օրէնքներէն կ'ուզեն որ հարսը պարտաւորի չ'ըլլայ, և դուք ծնողք, չէք խորհուրդ հարցներ աղջիկնուդ այն մարդուն համար որուն հետ բոլորիվ կեանքը պիտի անցունէ, որուն հետ գերդաստան մը

պիտի հոսուսուէ, ուսկից պիտի սպասէ բոլոր իր վսեմութիւնը, բոլոր ուրախութիւնը, բոլոր երջանկութիւնը, և որուն բազկին վրայ պիտի կրթնի մինչև վերջը։ Ինչո՞ւ ամուսնութիւնը սուրը կ'անուանէք, քանի որ դուք օրհնաբեր պռոնկութիւն մը, անբարոյականութ և չնութեան դաշինք մը ըլլած էք պայն . . . ։

Մայրե՛ր, ինչպե՞ս կ'ուզէք որ համակրութիւն մը զգայ աղջիկներ ձեր տուած երկան համար՝ քանի որ գիտէ որ դուք զինքն ան մարդուն ունեցած հարստութեանն համար է որ տուած էք. քանի որ խեղճը ան մարդուն հետ խօսակցութիւն մը, տեսութիւն մը անգամ գուցէ չէ ըրած. այն ալ ուրիշն պէս հոգիմ՛ուն ու դուք իրրև վաճառք ուրիշին ոսկիին հետ կը փոխանակէք . . . ։ Բայց եթէ այս ձեր անխոհեմութիւնը դէշ հետևանք մ՛ունենայ, ո՞ւր կրնայ յանցանքը, չէ՞ որ ձերինը . . . ։

ՏԻԿԻՆ ՌՕՄԻՕ

ՎԱՆՑԻ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ԲԱՂԴԸ

Շատոնց գիտէինք թէ Վանցի Պօղոս վարդապետին և այն տեղացի մէկ քանի հարուստ հայերուն վրայ բամբասանք մը եղած ատեն անմիջապէս ջնդերը կը ցնցվի այն հայերուն թէ հոս և թէ՛ի Վան, որոնք մատով կրնանք ցուցընել թէ բարեկամը չ'են ազգին։ Այդ երեք չորս ամբաստանեալներն ալ իրենց այն պաշտպաններուն զօրութեանը վրայ վստահանալով՝ խղճերնուն խայթոցէն զատ զինքնք անհնգիստ ընելու զօրութիւն ունեցող չ'էին կարծեր որ դրսովի, ուստի և միշտ իրենց գործերուն շարունակութիւնը հոգ տանէին։

Այս անգամ ալ ահա երբոր այդ ամբաստանեալները հոս կանչվեցան Ր. Պուռնէն՝ նոյն հետայն իրենց հին բարեկամները ոտքի էլան և ամեն կողմ լինկան ատոնց ձկտաս մը չը հասնելուն միջոցները դտնելու համար։

Օ՞արմանալու բան մը չէ երբոր տեսնենք թէ Վանցի ամբաստանեալներուն բաղդը վտանգ արդարացընելու կարող պիտի ըլլայ. վասն զի մինչև յարդ տեսանք որ ամեն հայ ազգին թշնամի և անոր չարեացառիթ եղող անձինք միշտ պարզերես և անպատիժ կը շրջին, ժողովուրդին ատելութիւնը միշտ անզօր գտնելով։ Քանի քանի անձինք ազգին մատնիչ, դաւաճան ձանչվեցան, քանի քանի անձերու ազգին մտուսկէն ստակ գողցած ըլլալը ստուգվեցաւ, քանի քանի անձերու ժողովուրդը կեղեքած ըլլալը հաստատվեցաւ. սակայն ասոնցմէ ոչ ոք գատապարտվեցաւ, ոչ ոք ազգային Վարչութեան վճռովը խայտառակվեցաւ՝ ի իւրաց և՛ ի զգութիւն այլերուն։ Բազիրները այս ծանրացութիւնը չանձն առին, ան ալ շատ տեսան ասոնց այն մարդիկը՝ որ օր մը իրենց ալ գաղտնիքը երևան երնելու երկիւղն ունէին։ Մեղուն կը յիշէ թէ իր եօթնամեայ կեանցը մէջ քանի մը անգամ ինքը այս ինչ կամ այն ինչ գեղի կամ քաղաքի ժողովուրդին ամբողջութեանը՝ նոյն վայրին մէջ գտվող ազգակործան անձէ մը կրած թշուառութեանը պատճառաւ յուսահատ ողբուկոծին կամ անոր դէմ խնդրած արդար վրէժխնդրութեանը արձագանքն եղած ատեն, ազգային Վարչութիւնը կամ ազգին ինքնակամ տկարութեանը վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու երևոյթ անհատներ, դատաստանը բոլորովին շեղեցին և անիրաւը իրաւանց տէր հանեցին, որպէս զի օրագիրը ստահօս ձանչվի, որպէս զի մարդ վստահութիւն չընէ օրագրոյց խօսքին՝ մանաւանդ երբ օր մը զինքնք ալ ամբաստանեն այդ օրագիրները։

Քանի քանի անգամ այս ինչ կամ այն ինչ տեղի ժողովուրդը Պատրիարքարան երթալով իր երկրին մէջ գտված անհատներու դէմ արտասուալից աչերով բողոք բարձած ատեն՝ յանդիմանվեցաւ Վարչութիւն ըսված մարմնոյն մէկ անդամէն։

—Մեր խօսքը այսօրուան երեկուան Վարչութեանը համար չէ. մեր խնդիրը գլուխը հասած օրէն մինչև այսօր տեսած Վարչութեան և անոր այս ինչ կամ այն ինչ ատեն կատրված անգամներուն համար է՝ ընդհանրապէս՝ ի բաց առեալ ազգային Սահմանադրական տարիուկէսուան Վարչութիւնը, որուն գրեթէ ամեն որոշումները նուիրական եղած են թէ մեղի և թէ ամեն ողջամիտ հայերու։—

Օ՞արմանալի բան չէ՞ երբ կը տեսնենք թէ այն մարդիկը, որ իրենց քսակէն կամ տունէն ստակ մը կորուսած կամ գողցված ատեն տուներնին տան ու վայ կրնեն և աշխատ հ կը դըղրդեն ու իրենց ազգին դրպանէն հազարներով և բլուրներով գողցող մը տեսած ատենին կը լը-

ուեն և ուրիշներն ալ լռել տալու կաշխատին թէ և իրենք անոր դատաւոր ըլլալու կոչված ալ ըլլան։

Ողջամիտ հասարակութիւնը չը զարմանար այս տեսակ անձանց վրայ։ Իսկոյն կը ճանչէ ա նոնց յատկութիւնը և յարմար անունովը կը հնչէ զանոնք։ Ուստի մենք չենք կայնիր անոնց ինչ մարդիկ ըլլալը ճանչել տալու և անոնց վայլած անունը գտնելու աշխատութեան մէջ և կանցնինք Վ՚անցի ամբաստանեալներուն նոր ըրածը պատմելու։

Մեր հայ պէյերը Վ՚անի մէջ և վարդապետ էֆէնտին, ինչպէս պատմած ենք կանխաւ (Տես, Մեղու թիւ 189), մէքթուպի սամին ա պարդիւն հանելու համար առաջնորդը իրենց պաշտպան դանելը բաւական չը համարելով ուրիշ մէջոյներու և ուրիշ պաշտպաններու ալ քիչ մը կը դիմեն։ պաշտպանները, որ այդ չորս անձերուն հոս գալնքը լսած տեղեկնուն առանց սպասելու որ անոնք իրենց դիմեն՝ արդէն սկսած էին ինքնայ յորդոր աշխատելու որ այդ անձինքը արդարա նան։

Երկու երեք ամիս առաջ Վ՚անէն մեր մէկ քանի բարեկամներուն նամակներ եկած էին։ ո բոնցմով կ՚իմացվէր թէ երկու մաղպաթա պիտի գան Պատրիարքարան։ Ա յս մաղպաթանե րը հասած են հիմայ Պատրիարքարան Վ՚անայ ժողովուրդին չորս հինգ հարիւր հոգիի ստո րագրութեամբը։ Ստորագրողները շատ կը գո վեն վերոյիշեալ չորս ամբաստանեալ անձինքը և կը խնդրեն Ա՚ժամանակեայ ժողովէն որ այն անձերուն Պօլիս գալը արգիլելու աշխատի։ վա սըն զի կըսեն այդ չորս անձերը Վ՚անայ մէջ հայ ժողովուրդին պաշտպանն ըլլալով Տաճկայ և Ռիւսներուն դէմ՝ երբ այդ անձինքը Վ՚ա նէն մեկնին, ժողովուրդը շատ նեղութիւն պի տի կրէ այն ազգերէն և մեծ վտանգի մէջ պի տի ըլլայ հայերուն կեանքը։

Կը լսենք թէ Խառն ժողովեալ մեծ յարգ և արժէք տալով մաղպաթաներուն կամ սկը սեր է կամ պիտի սկսի աշխատիլ որ այդ չորս մարդոց հոս գալը արգիլվի։ Ա՚որ ալ ապացոյ ցը սա է որ անցած օր մէկ քանի վանցիներ Պատրիարքարան երթալով տեղապահ Սրբա զանին հետ այս գործոց վրայ խօսած տեսնին տեղապահ Սրբազանը շատ կարեկցութիւն ցու ցընէ է այդ յանկրատի ամբաստանեալ չորս ա գար անձերուն դժբաղդութեանը վրայ և խնդ րեր է այն վանցիներէն որ հրաժարին իրենց գա տէն և հոս բերել չը տան այդ անձինքը։

Հիմայ նախ սա երկու մաղպաթաներուն ինչպէս շինված ըլլալը կիմացնենք թէ և հարկ չը կայ։ վասն զի Խառն ժողովը գիտնալու է թէ այդ մաղպաթաներուն ինչ արժէք ունենալը քանի քանիներ աչքոնին տեսած են հոս մայրա քաղաքիս մէջ՝ թէ ինչպէս յաջողեցան ոմանք մինչև հազար երկու հարիւր ստորագրութիւն հաւաքելու ատգին կամացը հակառակ եղած բանի մը համար։

Վ՚անէն եկած երկու մաղպաթաներուն տա կի ստորագրութիւնները այս անձանց բարի մարդ ըլլալուն վկայութեանը համար տրված չեն։ ասկէ քանի մը տարի առաջ Վ՚անայ առաջ նորդին եպիսկոպոս ըլլալու արժանաւորութեա նը վկայութիւնը ժողովուրդէն առնել պէտք եղած տեղն առաջնորդին բարեկամներէն մէկը երկու բաց և անպիր թուղթ պորտայուց Վ՚ան ցի ժողովուրդին մէջ։ Ժողովուրդը ստորագ րութեամբ լեցուց այն թուղթերը։ ետքը այն թուղթերուն մէկուն ձակատը գրվեցաւ Վ՚ա նայ առաջնորդին եպիսկոպոսական աստիճանի արժանաւորութիւնը և Ղէմիաճնին ղրկվեցաւ։ միւս թուղթը պահվեցաւ։ Ուրիշ անգամ մ՚ալ դարձեալ երկու թուղթ պորտեցաւ Վ՚ա նայ ժողովուրդին մէջ դարձեալ վերնագիրը չը գրված՝ տերութեան կողմէն վաղուց պահան ջումը դադրած մէկ հարկի մը նորէն պահան ջվելը վերցընել խնդրելու համար։ այն թուղ թերուն մէկին ալ այն տեղն առանց վերնագի րի պահվեցաւ։ Ա՚յս անգամ որ մաղպաթայի կարօտութիւն կար և ժողովուրդէն ամբաս տանեալ անձանց բարի վարուց վկայականին հա մար ստորագրութիւն հաւաքելը անկարելի եր, այն երկու առանց վերնագրի թուղթերուն վը րայ ուղածնին գրած ու ղրկած են Պատրիար քարան։

Սակայն դնենք թէ ստուգիւ ժողովուրդը որ և է կերպով մը այդ ստորագրութիւնը ու ւած ըլլար։ մի թէ՞ դարձեալ չէր հասկցվեր այն անձանց ինչ մարդ ըլլալը և այդ մաղպա թաներուն ինչ յարգ ունենալը՝ նոյն իսկ ա նոնց մէջ գրված խօսքերէն։ Մաղպաթաները կը սեն թէ այն չորս մարդը Վ՚անէն եղեն նէ՝ տա ճկին երը ու քիւրտերը շատ չարիք կը հասցը նեն հայոց։ Յայտնի չէ՞ մի թէ այդ խօսքը յստակապես Պատրիարքարանին աչքը վախցնե

լու համար է, որով Յսուն ժողովը ձեռքէն ե֊կածին չափ աշխատելու պարտաւորի որպէս զի այդ մարդիկը Պօլիս չգան. եթէ Յսուն ժողո֊վը յարգէ այդ մազապահանները յարգած պիտի ըլլայ նաև անոնց մէջի այս խօսքերն ալ. և այն ատեն ի՞նչ աստիճան համարուի՛ ունեցած պիտի ըլլայ Այսօրեական Կառավարութեան վրայ.... բայց մենք որ կատարեալ վստահութիւն ունինք թէ Ա֊նայ հայ ժողովուրդին հանգստութիւնը Այսօրեական կառավարութեան երեսէն և անոնց հանգստութիւնը խռովողը քիւրտերէն աւելի այդ ամբաստանեալ անձինք են, և որովհե֊տև կրնանք պարծիլ թէ Ա֊նայ մէջ ամեն ազգային եղելութեանց վրայ Յսուն ժողովէն աւելի ընդարձակ և աւելի ճիշդ տեղեկութիւն ունինք, ոչ այդ մազապահաններուն հաւատ կ'ընծայենք և ոչ անոնց մէջի որ և է մէկ խօսքին՝ և մեր Ա֊նցի եղբարցը հետ կը բողոքենք առ Ռ. Դուռը, եթէ ստուգիւ Պատրիարքարանը դեր եղնէ այդ ամբաստանեալ անձերուն և թագուիր մ'ալ ատոնց Պօլիս չը գալուն համար ընէ.

Տեղապահ Արքազանը անցած օր իրեն գը֊նացող Ա֊նցիներուն առաջարկեր է որ իրենք ալ բողոք մը ստորագրեն այդ մազապահաններուն դէմ և Պատրիարքարան տանին. Ա֊նցիները իմաց տուած են Արքազանին թէ քանի որ ի֊րենք անգամ մը նոյն իսկ Պատրիարքարանին յոր֊դորանքովը իրենց դատը Ռ. Դուռը ձգած են, մինչդեռ Պատրիարքարանը իրենց խոստացած եր իրմէն հարցրված ատեն ինք ալ խմացնել այդ ամբաստանեալ անձերուն ինչ մարդ ըլլալը, ալ այնուհետև Պատրիարքարանին հետ գործ չու֊նին՝ երբոր Պատրիարքարանը իր գէշ ըսելու մարդուն այսօր աղէկ ըսելու տրամադրութեան մէջ կը գտնվի.

Ըսինք յուսար որ Յսուն ժողովը այդ թագ֊րիրն ալ ընելու համարձակի. սակայն մենք սա բարեկամաբար կ'իմացնենք իրեն թէ այսօր անդին ասդին քաղաքիս մէջ Ա֊նցիները ստորագրու֊թիւն կը հաւաքեն, որպես զի եթէ ստուգիւ այդ ամբաստանեալ վանդիներուն բաղդը այս անգամ ալ բանելով այդ անձերուն պաշտպանները գտվի, նոյն ատեն ուղղակի Ռ. Դրան բողոք պիտի բառնան վանդիք և ինքզինքնին Ռ. Դրան ձանձրել տալու համար ամենապատիւ Յսուն գերապայծառին միջնորդութիւնը պիտի խընդ֊րեն.

ՄՈՒՐԱՏ

Գ.

ԲԻԶԱՆ

Այն ճամակները զորոնք Մուրատ ստացած ա֊տեն Փօրսիայեն մեկներ եր, Քալապրացի Լուիճի անունով մեկն եր բերեր իրեն: Ըսինք որ անոնք թէպետեւ իր բարեկամներն ձին գրած, բայց ոս֊տիկանութեան բռնութեամբը գրուած ձին եւ Մու֊րատին կը յայտնեին որ իրեն ճամար ցամաք ելլելու ամենեն ապահով տեղը Սալեան քաղքին ծո֊վածոցն է: Մուրատ չեր գիտեր որ նոյն երեք ճա֊զար Աւստրիացի զօրքեր ժողովներ եր Ֆեոտիճան֊տօն, ուստի իր ստացած ճամակաց ցըցուցած ճամ֊բուն հետեւելով՝ իր պզտիկ ճատատորմիղին հետ դեպի նոյն ճամբայ ելաւ:

Նաւատորմիղը երբ Բաբադ կղզիին առաջը ճասաւ՝ մեկեն՝ ի մեկ սաստիկ փոթորիկով մը բըռ֊նուեցաւ, ու ճարկադրեցաւ առջի գիշերը Փօ֊սեճցաւեն տասը մղոն հեռուն Բաօլա ըսուած պըզ֊տիկ ծովածոցին մէջ անցնուցնել: Արքան ծովեզեր֊քի վրայ գտնուած պահապան զօրաց կասկած չի տալու ճամար ցրամաճ ըրաւ որ ճաւերուն մէջ վառուած ճրագները ու կրակները մարեն: Կես գիշերուն ցամաքեն անանկ սաստիկ ճողմ մը ե֊լաւ որ ճաւակները ծովուն մէջ տեղը քշեց տա֊րաւ, ու իրարմէ բաժնեց: Առաւօտուն արքային ճատած ու Չիրքօճիի ճաւակները միայն մնացեր էին. ասոնք իրիկուան դէմ Սանբօ—Լուչիտօ ըս֊ուած տեղը գացին երկար ճետեցին: Արքան Օրքօ֊վիաճի ճազարապետին ցրամաճ ըրաւ որ Լուիճիի ճետ ցամաք ելլէ ու տեղեկութիւններ ճաւաքէ:

Կես գիշերուն արքային ճաւուն պահակը տես֊նելով որ մարդ մը լողալով դեպի ճաւը կը մօ֊տենայ՝ ձայն ճանեց ու ով ըլլալը ճարցուց, եւ երբ իմացաւ որ Լուիճին է՝ մակոյկը ղրկեց: Եր֊բոր Լուիճի ճաւուն վրայ ոտք կոխեց՝ պատմեց որ Օրքօվիաճին բռնուեր եր եւ ինք ալ պիտի ձեռք անցներ երբ ծովը չի ճետուեր: Արքան առջի բե֊րան մտածեց որ ցամաք ելլենք ու Օրքօվիաճ ազա֊տենք, բայց Լուիճին ճասկցուց գալիք վտանգները ու յաջողեցաւ զայն ճանդարտել: Մուրատ նորեն ճամբայ ելլելու ցրամաճ տուաւ. ճազիւ երկու ճաւերը ցամաքեն ճեռացեր էին որ Փուռնանտի ճաւակը որ առաջի օրը փոթորիկով բաժնուեր եր

իրենցմէ, եկաւ միացաւ անոնց:

Այս միջոցին որ Մուրատ իր զօրապետաց հետ նաւուն մէջ կը խորհրդակցէր թէ ինչ ձամբայ բռնեն, Բեռնիչէ հարիւրապետը եւ իր տեղակալը մակոյկով նաւուն մօտեցան ու վեր ելան, եւ ըսին որ աղէկ հասկնալով որ Քուռդաւնտ պիտի մատնեն զարքան, մտածեր էին որ անոր նաւուն մէջ չի գտնուին. ուստի կուգային խնդրելու որ արքան իր նաւուն մէջ պահէ զիրենք: Մուրատ խիստ բարկացաւ ու հրամայեց ըրաւ որ Քուռդաւնտը յիսուն մարդով մակոյկի մը մէջ իջեցընեն ու իր նաւուն ետին կապեն: Այս հրամանը շուտով կատարուեցաւ ու նաւատորմիղը իր ճամբան շարունակեց: Կէս գիշերուան մօտ երբ նաւերը Սուրբ Եփիմեի ծովածոցին մօտ հասան Քուռդաւնտ ջուանը կտրելով անոնցմէ հեռացաւ:

Ասոր վրայ Ֆռանչէսքէրրին խրատ տուաւ արքային որ Գալապուա ցամաք ելլելու որոշումը մէկդի ձգէ ու Թրիէսթէ երթալով Անտրիոյ իրեն առաջարկած պատսպարանը խնդրէ: Մուրատ առջի բերան դէմ կեցաւ, բայց տեսնելով որ հետի մարդոց շատերը գինքը մատնելու են ելած՝ հաւնեցաւ ու ընդունեց Ֆռանչէսքէրրիի առաջարկութիւնը եւ մէջերնին որոշուեցաւ որ առանց մէկու մ'ալ իմացընելու իրենց դիտաւորութիւնը, Սբառիվէնթօյի նըրուանդանը դառնալով Ատրիական ծովը մտնեն:

Հետեւեալ օրը Բիձձոյի դէմը հասեր էին՝ երբ Պառպառա Մուրատին հարցընելով թէ ի՞նչ պէտք է ընել, հրաման առաւ նաւերը դէպի Մեսսինայի վրայ ուղղել տալ: Պառպառա ըսաւ որ պատրաստ է այս հրամանին հնազանդելու, բայց չկատարած պէտք է որ նաւերուն մէջ քիչ մը ջուր ու պաշար առնուի: Մուրատ հաւանեցաւ ու Պառպառային ըսաւ որ Ջիչքօճիի նաւը հեծնայ ու երթայ պէտք եղածները հոգայ: Անոր ատեն Պառպառան օտար տէրութեանց տուած անցագիրները Մուրատին ուզեց որ իրեն տայ, որպէս զի եթէ ցամաք ելած ատեն նեղի գայ նէ՝ ցցցունէ ու ազատի: Այս բուղերը Մուրատին շատ պիտանի ըլլալով՝ չուզեց իրմէն զատել, զուցէ Պառպառային խօսքերէն կասկածեալ գնաց ու մէկէն՝ իմմէկ մերժեց. Պառպառա դիմացաւ. Մուրատ հրաման ըրաւ որ առանց այն անցագիրներուն երթայ ցամաքն ելլէ ու պէտք եղածները առնու: Պառպառա այս հրամանը չընդունեց, Մուրատ այս տեսնելով բարկացաւ ու ձեռքի խարազանը վեր վերցուց որ զարնէ, բայց յանկարծ իր միտքը փոխելով նաւուն մէջ գտնուած զօրաց հրաման ըրաւ որ զէնքերնին պատրաստեն եւ զօրապետներուն ալ պատուիրեց որ իրենց ծանր հագուստներնին հագնին. միտքը դրաւ որ անոնց հետ ցամաք ելլէ: Նաւերը այս որոշման վրայ պէպի ցամաք յառաջացան. արքան քսանեւութը զօրօք եւ երեք սպասաւորօք որոնցմէ մէկը Լուիճին էր մակոյկին մէջ իջաւ: Երբոր ծովեզրին մօտեցան, արքան ամենէն առաջ դուրս ելաւ, ու դեպի քաղաքն սկսաւ քալել:

Օրը կիրակի էր, եկեղեցւոյ մէջ պատարագի պիտի սկսուէր, ուստի ժողովուրդը խուռն բազմութեամբ եկեղեցի կ'երթար երբոր Մուրատ քաղքին մէջ մտաւ: Ո՛չ ոք գինքը ճանչցաւ, ժողովուրդը զօրապետաց շքեղ հագուստները տեսնելով կը հիանար, երբ Մուրատ գեղջուկներուն մէջ իր Նաբոլիի տիրած ատեն բիկնապահ զօրաց մէջ գտնըվող մէկ հիսնապետը տեսաւ ու անոր մօտենալով եւ ձեռքը անոր ուսին վրայ դնելով « գիս չե՞ս ճանչնար կոր Թավէլլա՛ » ըսաւ: Այս մարդուն չը պատասխանելը տեսնելով « ես Ծովակիմ Մուրատն եմ, ըսաւ, քու թագաւորդ եմ. ուստի ճայէ՛ որ ամենէն առաջ դուն պօռաս կեցցէ բառերը » : Գալապրացին ու իր քովը եղողները ճայն չի հանեցին, ցած շշուկ մը սկսաւ բազմութեան մէջ քալել: Մուրատ հասկցաւ որ ժողովուրդը չը պիտի կրնայ համոզել. « Ուրեմն, ըսաւ Թավէլլայի, եթէ չես կրնար կեցցէ՛ Մուրատ մը պօռալ, գոնէ գնա ինծի ձի մը գտի, այս ծառայութեանդ փոխարէն քեզ յիսնապետ հարիւրապետ կ'ընեմ » : Թավէլլա հեռացաւ առանց բան մը արտասանելու, բայց այս հրամանը կատարելու տեղ գնաց իր տունը փակուեցաւ ու չ'երեւցաւ: Այս միջոցին՝ ժողովուրդը երթալով կը շատնար եւ հիչ մէկ բարեկամական նշան մը Մուրատին սպասած համակրութիւնը չէր յայտներ: Հասկցաւ որ եթէ փութանակի որոշում մը ընելու չըլլայ՝ պիտի կորսնի. « Ի Մօնթէլէօնէ» պօռաց իր մարդոց, այն քաղաքը տանող ճամբուն վրայ նետուելով ամենէն առաջ: Ժողովուրդը բացուեցաւ ու ճամբայ տուաւ որ անցնին:

Հազիւ թէ Մուրատ եւ անոր զօրքերը Բիձձոյեն մեկներ էին որ Բելէկոմիօ անուն մէկը ձեռքը հրացան մը բռնած իր տունեն դուրս ելաւ ու հրապարակին մէջ վազելով « Ձենք առէք » պօռաց: Այս մարդը գիտէր որ Թունեցի Բաբէլլի հարիւրապետը որ Քօսենձայի հեծելազօրաց կը հրամայէր այս միջոցին Բիձձոյի մէջ էր, ուստի

տունեն մեկներ ասոր իմաց տալու կ'երթար: «Կեցցէ Ցովակիմ» բառերը երբ այն բազմութեան մէջ չի կրցած արձագանք գտնել, «գենք առէք» բառերը խիստ մեծ արձագանք գտան: Բալապրացիք միշտ մեկ մեկ հրացան կ'ունենան, ուստի ամենքն ալ գացին հրացաններն առին եւ երբ Թունեքա Քաբէյլին եւ Բէյէկոխիոն հրապարակը մտան, արդէն երկու հարիւր զինեալ մարդեր հաւաքուած էին հոն, որոնց գլուխն անցնելով' արքային ետեւէն սկսան իյնալ ու տասը վայրկեանի մէջ ասոր մօտեցան: Մուրատ ասոնց գալը տեսնելով կանչ ուաւ:

Թունեքա Քաբէյլին սուրը ձեռքը արքային վրայ քալեց:

—Պարոն, ըսաւ ասոր ասիկայ, կ'ուզե՞ս քու հարիւրապետութիւնդ զօրապետութեան հետ փոխանակել, կեցցէ՛ Ցովակիմ մը պօռայ ու հետիանները հետ Մօնքէյօն եկու հետս:

—Տէր, պատասխանեց Թունեքա Քաբէյլի, մեք ամենքս ալ Ֆեոտիանամօ բազաւորին հաւատարիմ հպատակ ենք, ուստի ձեզի հետ մարտնչելու ենք եկած եւ ոչ թէ միանալու: Եթէ չէք ուզեր որ արիւն թափի' աճապարեցէք երթալ:

Մուրատ անանկ դէմքով մը նայեցաւ հարիւրապետին որ անկարելի է նկարագրել. յետոյ պատասխան տալն անգամ արժան չի համարելով ձեռքը նշան ըրաւ որ հեռանայ միջոցեն միւս ձեռքը իր ատրճանակին կը տանէր: Բէյէկոխիոն այս շարժումը տեսաւ:

—Դետինը ծռէ հարիւրապետ, գետինը ծռէ պօռաց: Հարիւրապետը ճնշագանգեցաւ ու այն միջոցին գլխուն վրայէն գնտակ մը սուլելով անցաւ ու գնաց Մուրատին մազերուն քսուելով հեռացաւ:

—Կրակ ըրէք, պօռաց Ֆոռանչէսքէքրի:

—Ո՛չ, գենքերնիդ գետինը ձետեցէք պօռաց, Մուրատ, եւ իր ձեռքը բաշկինակն երերցնելով դէպ 'ի գեղջուկներուն յառաջացաւ. բայց նոյն միջոցին հրացաններուն ամենքը մէկանց պարպուեցան եւ սպայ մը ու երկու զինուորք գետինը ինկան: Այսպիսի պարագայի մէջ երբ արիւնն թափիլ կ'սկսի, ալ չի կայնիր. Մուրատ այս ցաւալի ճշմարտութիւնը գիտեր: Իր առջին հինգ հարիւր զինեալ մարդեր կային եւ ետին ալ երեսուն քայլաչափ խորութեամբ գաճաւիժ մը կար: Մուրատ իր գտնուած տեղեն առաջին վրայ ցատկեց, Ֆոռանչէսքէքրի զօրապետը եւ իր բիկճապաշը, Քամբանան իր օրինակին հետեւեցան, ու երեքնին սկսան շուտով դէպ 'ի ծովը քալել փոքրիկ անտառ մը անցնելով որ գիրենք ատեն մը բշնամիներեն աներեւոյթ ըրին:

Մուրատ երբոր ընկերներովը ծովեզրը իջաւ տեսաւ որ իր իրեք նաւերն ալ մեկներ էին: Մալթացի Պառպարան ոչ միայն իր հարստութիւնը առեր փախեր էր, այլ նաեւ իր յոյսը, իր փրկութիւնը, իր կեանքն ալ:

Թշնամեաց կողմեն մեկը չէր համարձակած զաճավիժեն վար հետեւելու ու իրենց հետեւեն վազելու, սակայն Բէյէկոխիոն եւ Թունեքա Քաբէյլին Բիճճօյին ժողովուրդին հետ ուրիշ ճամբայ մը բռնած հետեւնուն իջեր էին:

Այս միջոցիս Մուրատ ծովեզրին վրայ պզտիկ մակոյկ մը գտնելով իր ընկերաց հետ կը ջանար որ ծովը քշէ: Երբ այս աշխատութեամբ կզբաղեին, յանկարծ հրացաններուն ձայներ լսուեցան. Ֆրանչէսքէքրի մակոյկին մէջ հետեւեցան ու երբոր Մուրատ այ պիտի հետեւեր ոտքը սահեցաւ ու ինկաւ: Արքան ոտքի չելած ժողովուրդը հասաւ ու վրան իջնալ եւ մի եւ նոյն ժամանակ զօրապետի զգեստը վրայէն հանեց, կարելի է որ գինքն ալ կտոր կտոր պիտի ընէր եթէ Բէյէկոխիոն ու Թունեքա Քաբէյլին ասոր կեանքը պաշտպանելով քովը չերթային ու չի պահպանէին գինքը ժողովուրդին յարձակմանց դէմ: Այսպէս անոնք այն տեղերն որ ժամ մ'առաջ իբրեւ բազաւոր էր անցեր, հիմայ իբրեւ գերի կ'անցնէր: Թունեքա Քաբէյլին եւ Բէյէկոխիոն գինքը տարին Բիճճօյի հասարակաց բանտը դրին, վրայէն դուռը գոցեցին. եւ այսպէս Մուրատ գողերու եւ մարդասպաններու մէջ մընաց որոնք իր ով ըլլալը չը գիտնալով եւ կարծելով թէ իրենց պէս մարդ մի է, սկսան գինքը անլուր հայհոյութիւններով ընդունիլ:

Ա. ՏԻՒՄԱ.

Պիտի շարունակուի

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

ԻՆՉ Է ԿԻՆԸ

Եւրոպացի գրագիտաց կարծիքը:

— Կինը մահէ աւելի դառն է: ՍՈՂՈՄՈՆ

— Հազար մարդերէ մէկը աղէկ պտայ, բայց

ամեն կնիկներէ եւ ոչ մէկը։ ՆՈՑՆ

— *Դիոգինէս ծառէ կախուած կին մը տեսնելով պօռաց. «Ուզէ թէ ամեն ծառեր այս տեսակ պտուղներ տային»։*

— *Ծովի ձկերը եւ երկնից աստղերը աւելի քիչ են քան թէ կանանց չարիքը։* ՓՕՏՐԻՒՍ

— *Կինը ամեն չարեաց պլինտ սոսկալին է։* ՍՐԿՈՒՏ

— *Աղուոր ալ ըլլան, չըլլան ալ, կանայք մեծ քան մը չեն արժեր. եթէ տղեղ են, սրտի դէշութիւն կ'ուտան, եթէ գեղեցիկ՝ գլխու ցաւ։* ՊԻՈՆ

— *Ցամաքն ու ծովը չատ մը կատաղի կենդանիներ կը ծնին, բայց անոնց մէջ էն մեծ կատաղի կենդանին կինն է։* ՄԵՆԱՆՏՐՈՒ

— *Ես կինը յովազի կը նմանցունեմ, վասն զի ամեն մասերնին մի եւ նոյն են։ Թուչնոց մէջ կընկան նմանողը կաքաւն է, սողուններուն մէջ ալ՝ իժը։* ԱՐԻՍՏՈՏ.

— *Կինը անկատար այր մի է։* ՓԻԼՕՆ

— *Չկայ չանցանք մը որ կանայք չիդործեն։* ԲԼՕԹ

— *Մեծ խնդիր մ'է գիտնալը թէ արդեօք կանայք վերջին դատաստանին օրը յարութիւն առնեն նէ դարձեալ կին պիտի ըլլան. վախնամ որ Աստուծոյ առջեւն անդամ զմեզ հրապուրեն։* Ս. ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ

— *Կանայք, աչխարհիս մէջ էն լաւ եւ էն դէշ բանը... հրեշտակ են անոնց համար որ կը սիրեն. բայց ճչմարիտ սատանաներ են անոնց համար որ չեն սիրեր։* Է ՏԸ ՆՈՓՎԻԿ

— *Կինը մեղքն աւելցնող է։* Ս. ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ

— *Բնութիւնն գեղեցիկ մէկ պակսութիւնն է։* ՄԻԼԹՕՆ

— *Ատուած կինը աչխարհիս մէջ դրաւ որ մարդիկ մեծ բաներ չընեն։*

— *Աւելի հասակաւ պզտիկ կնկան մը հետ ամուսնանալու է քան թէ մեծ, անոր համար որ երկուց չարեաց փոքրագոյնն է ընտրելի։* ՓՕՄՊԵՐՈՕՆ

— *Բնութիւնը երբ չի յաջողի այր մը չինել՝ այն ատեն միայն կին կը չինէ։* ԱՐԻՍՏՈՏ.

— *Սեւ կարասէ գտնելն աւելի դիւրին է, քան թէ ճչմարտապէս առաքինի կին մը։* ՅԱԿՈՊՈՍԱՆ

— *Աւելի դժուարին է գտնել աղէկ կին մը, քան թէ ճերմակ ագռաւ մը։* Ս. ԳՐԻԳՈՐ

— *Առանց մոլորելու կնկան քով մնալը, մեռելոց յարութիւն տալէ աւելի մեծ բան ընել է։* ՍՈՒԻՐՈՆ ՊԵՌՆԱՌ

— *Կանանց սիրտը արեւէմէ է։* ՄՕՆԹԵՆԳՐԻՈ

—*Խոտէ չկնուած այր մը՝ ոսկիէ չկնուած կինէ մը աւելի կ'արժէ։* —*Կրկին մարդու մը չուքը հարիւր կնիկ կարժէ։*

ՀԻՆ ԱՌԱԾՔ

— *Ով որ իր կինը ու քսան եւ հինգ վարայկը կորսնցնէ, իր կորսնցածներուն էն մեծը քսան եւ հինգ վարան է։* ՔԱՋԻՄԻՐ ՏՕՄԱՍ

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Մեր ազգի բազմահմուտ Լերաժիշտներէն արգոյ Պ. Նիկողոս Ս. Թաշճեան՝ Հէսպալճի խանի 13 թիւ դասարան սենեակը, շաբաթը երեք անգամ երկուշաբթի չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 2 էն մինչեւ 6ը, պատրաստ պիտի գտնուի Լերոպական եւ միանդամայն Հայկական երաժշտութիւն դաս տալու. ուստի դաս առնել ուզող անձինք պէտք է վերոյիշեալ դասարանը երթան ու իրեն եւ կամ սենեկի տնօրէնին հետ անձամբ տեսնուին։

ՔԱԹԵՐԻՆ ՀՕՒԻԱՐՏ
ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ
ՑԵՐԻՍ ԱՐԱՐՈՒԱԾՍ ԵՒ ՅՈՒԹՆ ՊԱՏԿԵՐՍ
ԾԱՂԻԿՄԱՆԴՐ ՏԻՄՄԱՑԷ
ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ
ՏԻԳՐԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՑԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՑԵԱՆ
1863
Կը ծախուի Մէրճանը՝ Պ. Յարութիւն Մարգարեան գրավաճառին խանութը։
Գին 1 Ֆրանք 60 սանթիմ։

ԹՈՒՀՖԷՒ ՎԷՀՊԻ
ԼԻՍԱՆԸ ԹԻՒՐՔԻՏԷՆ
ՀՈՒՐՈՒՖԱՔԸ ԵՐՄԷՆԻԷ ՊԻԼ ԻՖՐԱՂ
ԹԱՊ' ՕԼՈՒՆՄՈՒՇ ՏՈՒՐ
ՍՓԱՄՊՈԼՏ
ՇԱՐԳԻՑԷ ԹԱՊՄԱՆԷՍԻՆՏ
1863
Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները։
Գին 8 դուռուշ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒԲԵՆԻ Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
Կ.–ՊՕԼԻՍ, ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ